

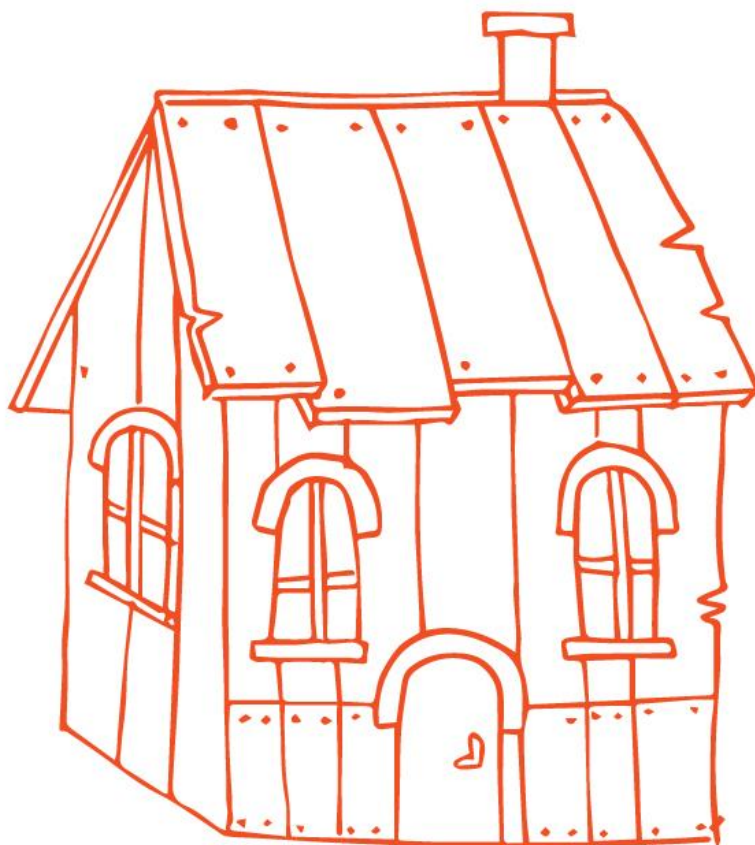

Jolanta Gładysz

Współpraca: Katarzyna Sowa

ERZÄHLEN VON GESCHICHTEN

Bajki i opowiadania do nauki języka
niemieckiego dla dzieci w wieku
przedszkolnym i szkolnym

Ilustracje: Kalina Zatoń

EPROFESS

© Copyright by Wydawnictwo EPROFESS

Wydanie I, 2015

ISBN: 978-83-63435-48-6

Projekt okładki: Kalina Zatoń

Ilustracje: Kalina Zatoń

Współpraca: Katarzyna Sowa

Wszelkie prawa zastrzeżone. Każda reprodukcja lub adaptacja całości bądź części niniejszej publikacji, niezależnie od zastosowanej techniki reprodukcji (drukarskiej, komputerowej, fotograficznej i in.), wymaga pisemnej zgody Wydawcy.

Wydawnictwo EPROFESS

Żory

www.eprofess.pl

e-mail: wydawnictwo@eprofess.pl

[Kup książkę](#)

Spis Treści

SŁOWO WSTĘPNE	4
1. WSKAZÓWKI METODYCZNE DOTYCZĄCE STOSOWANIA TEKSTÓW NARRACYJNYCH W NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM I WCZESNOSZKOLNYM	7
1.1. Kryteria wyboru tekstów narracyjnych	7
1.1.1. Kryteria ogólne wyboru tekstów narracyjnych	7
1.1.2. Kryteria językowe wyboru tekstów narracyjnych.....	10
1.2. Adaptacja tekstów narracyjnych.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3. Metodyka pracy z tekstem narracyjnym.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.1. Wprowadzenie tekstu narracyjnego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.2. Narracja tekstu i jego inscenizacja	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.2.1. Przygotowanie do opowiadania	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.2.2. Aktywności poprzedzające narrację tekstu	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.2.3. Opowiadanie contra czytanie	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.2.4. Opowiadanie interaktywne	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.2.5. Inscenizacja tekstów narracyjnych.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.2.6. Kreatywne formy reprodukcji treści tekstu narracyjnego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.2.7. <i>Fantasy trips</i> / <i>Fantasiereisen</i> jako forma narracji	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.2.8. Wizualizacja treści tekstu narracyjnego..	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
1.3.3. Utrwalenie treści tekstu narracyjnego i jego elementów językowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2. PROPOZYCJE DYDAKTYZACJI BAJEK I OPOWIADAŃ DO NAUKI JĘZYKA NIEMIECKIEGO DLA DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM I WCZESNOSZKOLNYM	14
2.1. Die kleine Raupe Nimmersatt	17
2.2. Rübenziehen.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.3. In einem dunklen, dunklen Wald.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.4. Kim und eine kleine Hexe	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

2.5.	Der Löwe und die Maus	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.6.	Der Hase und die Schildkröte	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.7.	Bobby will ein Schneemann werden	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.8.	Vom dicken, fetten Pfannkuchen	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.9.	Der Osterhase	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.10.	Ein kleiner Spatz und die vier Jahreszeiten	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.11.	Das hässliche Entlein	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.12.	Der Tannenbaum	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.13.	Die drei kleinen Schweinchen	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.14.	Goldlöckchen und die drei Bären.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.15.	Das kleine, rote Huhn	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Bibliografia.....		33

SŁOWO WSTĘPNE

Niniejsza książka stanowi zbiór zdydaktyzowanych tekstów narracyjnych przeznaczonych dla dzieci w wieku przedszkolnych i wczesnoszkolnych uczących się języka niemieckiego. Książka może służyć nauczycielom jako pomoc w uatrakcyjnieniu zajęć z języka niemieckiego dla najmłodszych prowadzonych zarówno w szkole, jak i na kursach językowych. Zawarte w książce bajki i opowiadania mogą okazać się przydatne również dla rodziców znających język niemiecki i zainteresowanych podwyższaniem kompetencji językowej swoich dzieci.

Bajki i opowiadania w języku obcym stanowią optymalny materiał językowy, na podstawie którego można efektywnie rozwijać u dzieci sprawność rozumienia ze słuchu. Jest to o tyle ważne, że prawidłowy rozwój kompetencji obcojęzycznej rozpoczyna się od wykształcenia umiejętności rozumienia. Wszystkie teksty narracyjne zawarte w niniejszej książce zostały poddane adaptacji w celu dostosowania ich treści i zawartej w niej warstwy językowej do możliwości kognitywnych dzieci. Poszczególne teksty bajek i opowiadań skonstruowane zostały w oparciu o zasadę powtarzalności występujących w nich zwrotów i wyrażeń. Ułatwiają one przyswojenie dzieciom wybranych elementów językowych oraz umożliwiają im antycypację i aktywny udział w narracji treści tekstu.

W pierwszej części książki znajdują się wskazówki metodyczne dotyczące stosowania tekstów narracyjnych w nauczaniu języków obcych dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Można w niej znaleźć informacje dotyczące kryteriów wyboru i adaptacji tekstów narracyjnych oraz metodyki pracy z nimi.

Druga część książki, stanowiąca jej integralną, a zarazem praktyczną część, zawiera 15 zdydaktyzowanych bajek i opowiadań w języku niemieckim. W serii tekstów można znaleźć zarówno bajki tradycyjne, jak i opowiadania autorskie uporządkowane według wzrastającego stopnia trudności językowej. Prezentowane teksty pozwalają poszerzyć zasób słownictwa z zakresu pól tematycznych oraz kręgów leksykalnych odpowiednich dla pierwszego etapu edukacyjnego.

Każdy z podrozdziałów zawiera:

- wersję bajki lub opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym (łatwiejsza wersja tekstu pod względem zawartych w nim struktur gramatycznych i słownictwa),
- wersję bajki lub opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym (poszerzona wersja tekstu przeznaczonego dla dzieci w wieku przedszkolnym),

(Powyższy podział nie wyklucza jednak zastosowania wersji tekstu dla dzieci w wieku przedszkolnym na zajęciach z języka z niemieckiego dla dzieci szkolnych. O wyborze tekstu odpowiedniego dla poziomu kompetencji językowej danej grupy uczniów powinien decydować nauczyciel.)

- dydaktyzację bajki lub opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym (a),
- dydaktyzację bajki lub opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym (b),
- załączniki (seria obrazków do bajki lub opowiadania oraz karty pracy).

(W załącznikach przeznaczonych do nauki języka niemieckiego dzieci przedszkolnych nie uwzględniono zapisu graficznego słów, wyrażeń lub zdań.

Wskazówka: Załączniki można pobrać, wchodząc na link do pliku zawierającego materiały dydaktyczne. Linki podano w rozdziale drugim na końcu każdego podrozdziału.)

Opisy dydaktyzacji zawierają wskazówki odnoszące się do poszczególnych faz pracy z tekstem narracyjnym. Poza tym zawierają one propozycje, w jaki sposób można poszerzyć słownictwo dzieci niewystępujące bezpośrednio w tekście, lecz nawiązującego do niego tematycznie. Chcąc dowiedzieć się więcej o metodyce pracy z tekstem narracyjnym, czytelnik kierowany jest do odpowiedniego rozdziału lub podrozdziału pierwszej części książki. Przedstawione propozycje dydaktyzacji treści poszczególnych bajek i opowiadań można uzupełniać własnymi pomysłami.

Pracując z tekstami narracyjnymi, nauczyciel powinien posługiwać się językiem obcym nie tylko w czasie prezentacji treści tekstu, ale również w fazie poprzedzającej narrację danego tekstu oraz w fazie mającej na celu utrwalenie treści tekstu i jego elementów językowych. Dlatego opisy dydaktyzacji zawierają wypowiedzi, jakich może użyć nauczyciel lub pacynka w poszczególnych interakcjach językowych. W niektórych sytuacjach użycie języka ojczystego przez nauczyciela jest jednak w pełni uzasadnione. Pacynka jako przedstawiciel kraju niemieckojęzycznego powinna natomiast posługiwać się wyłącznie językiem obcym i pełnić rolę pośrednika pomiędzy nauczycielem, dziećmi i bohaterami tekstów. Wypowiedzi nauczyciela lub pacynki oznaczone są literami: „N” i „P”. Ewentualne wypowiedzi dzieci w języku obcym lub ojczystym oznaczono literą „Dz”. Nie należy jednak zapominać o fakcie, że pierwszorzędnym celem zajęć opartych na stosowaniu tzw. metody narracyjnej jest rozwój sprawności rozumienia ze słuchu u dzieci. Dlatego nie powinno wymuszać się u dzieci prób reprodukcji bądź produkcji językowej.

Niniejsza publikacja stanowi zarazem próbę zachęcenia nauczycieli do częstszego stosowania na lekcjach języka niemieckiego tzw. metody narracyjnej. Dołączone do niej materiały będą w tym pomocne.

1. WSKAZÓWKI METODYCZNE DOTYCZĄCE STOSOWANIA TEKSTÓW NARRACYJNYCH W NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM I WCZESNOSZKOLNYM

1.1. Kryteria wyboru tekstów narracyjnych

1.1.1. Kryteria ogólne wyboru tekstów narracyjnych

W poszukiwaniu tekstu narracyjnego odpowiedniego dla potrzeb nauczania języków obcych na szczeblu elementarnym należy kierować się następującymi kryteriami¹:

1. Teksty historyjek czy opowiadań powinny charakteryzować się typowymi dla nich cechami formalnymi. Wybrany tekst można określić jako historyjkę, jeśli:
 - z linearnie występujących w nim wydarzeń powstają spójne ciągi wydarzeń (Boueke i. in. 1995, 75). Ważne jest przy tym, żeby opowieść miała swój początek, punkt kulminacyjny i zakończenie. Poprzez taką kolejność wydarzeń osoba słuchająca opowieści w napięciu oczekuje jej zakończenia (Leopold-Mudrack 1998, 119).
 - mamy w nim do czynienia z przerwaniem oczekiwanego przebiegu wydarzeń (Boueke i. in. 1995, 75). Serie linearnie występujących po sobie wydarzeń nie tworzą jeszcze opowieści. Ich znaczącym elementem jest bowiem nieoczekiwane wydarzenie, którego pojawienie się prowadzi do naruszenia istniejącego porządku (ibidem, 15). Również Kirsch (1992, 76) i Bredella (2003, 51) są zgodni co do tego, że pojawienie się w opowieści szczególnego wydarzenia jest jej znaczącym elementem.
 - jest on nacechowany emocjonalnie (Boueke i. in. 1995, 75). Z nacechowaniem emocjonalnym opowiadania mamy do czynienia, jeśli w czasie jego prezentacji dochodzi do emocjonalnego zaangażowania słuchającego. Opowiadanie historyjek czy opowiadań powinno wywołać u słuchającego odpowiednie emocje poprzez jego konfrontację z obiektami, sytuacjami itp., które odznaczają się pewną dozą nowości. W ten sposób u odbiorcy powstaje „wewnętrzny konflikt” lub stan niepewności (Berlyne 1960, 1971 za Boueke i. in. 1995, 92). Powstający konflikt jest powiązany z przyjemnym doznaniem, jeśli wywołane emocje nie są jednak zbyt silne (Berlyne 1971, 136 za Boueke i. in. 1995, 92). Na uwagę należy mieć również fakt, że narrator musi używać tym więcej środków stylistycznych, żeby wywołać u słuchającego

¹ Podane poniżej kryteria nie muszą zostać spełnione w przypadku jednej bajki lub jednego opowiadania.

odpowiednie emocje, im zwyczajniejsze są przedstawiane w historii wydarzenia (ibidem, 94). Emocjonalne zaangażowanie słuchającego można osiągnąć przede wszystkim poprzez użycie różnego rodzaju środków językowych².

Emocjonalne zaangażowanie dzieci w trakcie opowiadania jest możliwe poprzez ich konfrontację z emocjami przekazywanymi przez bohaterów. Zdaniem Egana (1986 za Stärk 2008, 45; 79) równie ważne są emocje wywołane podczas opowiadania u samych dzieci. Stopień emocjonalnego zaangażowania dzieci jest więc w dużej mierze zależny od treści opowiadania.

2. Treść bajki lub opowiadania powinna być znana dzieciom z ich własnego kręgu kulturowego lub wykazywać wysoki stopień przewidywalności (Gerngroß 1999, 30). Z poglądem tym nie do końca można się zgodzić, ponieważ dzieci interesują się szczególnie historiami, które są im zupełnie nieznane. Dzieci wykazują duże zainteresowanie treściami, dzięki którym mogą doświadczyć zupełnie czegoś innego (Kubanek-German 1993, 53). Z drugiej strony konfrontacja dzieci z bajkami lub opowiadaniem znanymi im z języka ojczystego ułatwia im zrozumienie ich treści w języku obcym.
3. Tekst powinien zawierać dużą porcję słownictwa znanego dzieciom. Poza tym w tekstach powinno pojawiać się słownictwo dotyczące najbliższego otoczenia dzieci (dom, szkoła) (Gerngroß 1999, 30). Ograniczanie słownictwa pojawiającego się w opowiadaniu do najbliższego otoczenia dzieci wydaje się być nieuzasadnione, ponieważ świat bajkowy (np. rodzina niedźwiedzi) jest dla dzieci bardziej atrakcyjny niż świat realny (np. realna rodzina) (Leont'ev 1991, 14 za Iluk 2002, 113). Według Bartona (2000 za Stärk 2008, 78)

² Wyróżnić można trzy kategorie emocjonalnego nacechowania przebiegu wydarzeń w opowiadaniach za pomocą środków językowych. Pierwsza kategoria obejmuje środki językowe, które umożliwiają słuchającemu utożsamianie się z głównym bohaterem, a co za tym idzie postrzeganie wydarzeń z jego perspektywy. Do środków językowych tej kategorii zalicza się np. mowę niezależną, odzwierciedlanie myśli protagonistów (poprzez użycie tzw. mowy wewnętrznej), używanie onomatopei i innych sposobów prezentacji wrażeń akustycznych. Drugą kategorię tworzą środki językowe, za pomocą których można osiągnąć nacechowanie emocjonalne opisywanych wydarzeń. Należą do nich np. elementy tekstu w wyrażeniu pozytywnymi lub negatywnymi konotacjami, użycie czasowników wyrażających ekspresję, opis wewnętrznych reakcji itd. Działanie wymienionych środków językowych można zwiększyć poprzez użycie tzw. intensyfikatorów (np. „Był *bardzo* smutny.”). Do trzeciej kategorii należą środki językowe, których użycie ma na celu podkreślenie niespodziewanego przebiegu wydarzeń. Jeśli coś wydarzy się nagle, jest przeżywane z udziałem większych emocji. Do wyrażania niespodziewanego przebiegu wydarzeń służą np. przysłowki czasu (np. nagle, naraz) jak również opis przeżyć bohatera, który nie spodziewa się nagłego zwrotu przebiegu wydarzeń (Boueke i. in. 1995, 109; 114-115).

opowiadania powinny zawierać sytuacje z życia codziennego, w które wplecione są elementy czy epizody nietypowe lub odznaczające się tajemniczością. W przedstawionym poniżej streszczeniu opowiadania *Winnie the Witch*³ występują sytuacje znane dzieciom z życia codziennego w połączeniu z elementami nietypowymi:

Czarownica Winnie mieszka wraz z kocurem Wilburem w domu, w którym wszystko jest czarne. Ponieważ Wilbur też jest czarny, czarownica ma problemy z jego rozpoznaniem i w związku z tym często potyka się o kocura. Pewnego dnia postanawia zamienić Wilbura w zielonego kocura. Tym razem czarownica ma jednak problem z odnalezieniem kocura w ogrodzie, w którym wszystko jest zielone. Postanawia więc zamienić Wilbura w kolorowego kocura. Wilburowi nie podoba się jednak jego nowy wygląd, jest nieszczęśliwy, ponieważ inne zwierzęta się z niego wyśmiewają. W końcowym epizodzie Winnie zamienia Wilbura ponownie w czarnego kocura, zaś dom, w którym mieszkają, staje się kolorowy. Dzięki temu znika problem z odnalezieniem kocura.

Do elementów zaczerpniętych z świata fantazji można zaliczyć (Stärk 2008, 78):

- dom, w którym wszystko jest czarne,
- Winnie potrafiącą czarować,
- kota zmieniającego kolor.

4. Treści historyjek powinny odpowiadać dziecięcym doświadczeniom, a zarazem je poszerzać (Groß 2002, 12).
5. Należy wybierać historyjki poświęcone problemom i przeżyciom, z którymi dzieci łatwo się identyfikują (np. strach, wstydlivość, relacje z rodzeństwem). Celem przekazu tego typu treści jest zaangażowanie emocjonalne dzieci (Kubanek-German 1992, 14).
6. Treści historyjek, opowiadań itp. powinny zawierać elementy zagadkowe. Opowiadanie *The little red house with no doors*⁴ spełnia to kryterium. Obserwacja zajęć⁵ pokazuje, że dzieci z dużą uwagą wsłuchiwały się w treść tej historyjki, ponieważ chciały odgadnąć zawartą w niej zagadkę (Kreis w Bleyhl 2002, 102):

Wo kann ich ein kleines, rotes Haus finden. Es ist rund, hat keine Türen und keine Fenster,
aber es hat einen Schornstein und drinnen einen Stern?

Rozwiązaniem zagadki jest słowo *der Apfel*.

7. Treścią opowiadań mogą być również przeżycia i doświadczenia opisywane zarówno przez dzieci jak i dorosłych. Poniższy tekst zawiera relację z życia codziennego jednego z nauczycieli (Piepho 2000, 44):

³ Paul, Thomas 1987 za Stärk 2008: <http://d-nb.info/1000466175/34>, 04.05.2012

⁴ autor nieznany

⁵ Gładysz 2011, 11-12

„This morning my son Oliver was sick. He had a headache and a fever: 38,5 degrees. That is a lot in the morning. But he said: „I must go to school. It's my turn to tell a story this morning.“ So he got up and went to school. - Anybody at this morning? A lot of girls and boys have a cold or the flu.“

8. Historyjki lub bajki należy przedstawiać np. w formie dramy (z podziałem na role) czy pantomimy (Gerngroß 1999, 30; Groß 2002, 12).
9. Z uwagi na duże zapotrzebowanie dzieci na ruch opowiadane historyjki, bajki, itp. powinny umożliwić multisensoryczną i kinestetyczną prezentację ich treści (Gerngroß 2004, 4).
10. Treści historyjek powinny umożliwiać transparentną ich wizualizację za pomocą różnego rodzaju ilustracji i rekwizytów (Gerngroß 1999, 30; Groß 2002, 12).
11. Długość historyjki powinna odpowiadać zdolności dzieci do skupiania uwagi (Groß 2002, 12).
12. Teksty narracyjne powinny rozwijać kompetencję interkulturową dzieci tzn. informować je o kulturze i formach życia ludzi w innych krajach (ibidem).

1.1.2. Kryteria językowe wyboru tekstów narracyjnych

Poza podanymi powyżej kryteriami ogólnymi wyboru tekstu narracyjnego zaleca się przestrzeganie następujących kryteriów językowych:

1. Opowiadania, historyjki, bajki itp. powinny spełniać kryterium powtarzalności zwrotów i wyrażeń w tekście. Oznacza to, że teksty narracyjne powinny zawierać redundantne struktury językowe pojawiające się kilkakrotnie w takim samym kontekście. Spełnienie tego kryterium umożliwia dzieciom osłuchanie się z językiem⁶. Poza tym powtarzające się struktury językowe powinny odznaczać się rytmicznością (Iluk 2002, 113). Przestrzeganie tej zasady jest o tyle ważne, że jednorazowe usłyszenie jakiegoś słowa czy zdania lub jednorazowe wysłuchanie historyjki czy opowiadania nie uruchamia mechanizmów umożliwiających ich zrozumienie, a tym bardziej ich produktywnego użycia (Vatter 1999, 23). Wybierając opowiadania zawierające redundantne elementy językowe, uwzględnia się potrzebę dzieci związaną z przeżywaniem ciągle tego samego. Dzieci chętnie biorą udział

⁶ Wydarzenia powtarzające się takiej samej formie zdecydowanie ułatwiają dzieciom receptywne przyswojenie występujących w nich jednostek leksykalnych i struktur językowych. Akcja opowiadania o takiej strukturze może okazać się jednak mniej urozmaicona (Barton 2000 za Stärk 2008, 83).

ciągłe w tej samej grze, słuchają i śpiewają ciągle tę samą piosenkę lub chętnie wsłuchują się w treść ciągle tej samej historyjki. Dines (2002, 36) wyjaśnia radość dzieci z przeżywania ciągle tego samego, posługując się następującymi argumentami:

- Częste powtarzanie czegoś wychodzi naprzeciw potrzebie bezpieczeństwa i porządku u dzieci.
- Dzieci powtarzają tak długo dane językowe przekazywane im przez dorosłych, aż wytworzą ich mentalną reprezentację w systemie językowym.

Kryterium powtarzalności zwrotów i wyrażeń w tekście spełnia np. bajka „Die drei kleinen Schweinchen”. Podane poniżej dialogi występują w tej bajce trzykrotnie, ponadto odznaczają się one rytmicznością.

Die drei kleinen Schweinchen ⁷
„Liebes, gutes kleines Schwein, lass mich doch zu dir hinein.” „Bin ganz allein, bin ganz allein, ich lass' dich nicht ins Haus herein.” „Ich werde strampeln und trampeln, ich werde husten und prusten und dir dein Haus zusammenpusten.”

Ponieważ dzieci już po dwukrotnym usłyszeniu tych samych zdań zaczynają je z reguły wypowiadać, kryterium te odgrywa ważną rolę w aktywnym włączaniu ich w proces narracji (Dines 2002, 36)⁸.

Jeśli wybrany przez nas tekst nie spełnia kryterium powtarzalności zwrotów i wyrażeń, a mimo to chcemy go zastosować ze względu na ciekawą treść, powinniśmy umiejętnie włączyć w jego strukturę wymyślone przez nas fragmenty. Alternatywnym rozwiązaniem jest kilkakrotne zadawanie w czasie narracji tekstu tych samych pytań. W treść bajki o rzepce (Rübenziehen) możemy wpleść następujące pytania:

N.: Wer kommt zu Hilfe? lub Wen ruft Väterchen (Mütterchen, Kindchen ...) zu Hilfe? Was geschieht dann? Wer fällt auf Hündchen (Kätzchen ...)? (Iluk 2012, 67).

⁷ <http://www.internet-maerchen.de/maerchen/schwein.htm>, 02.02.2005

⁸ por.: 1.3.2.4. Opowiadanie interaktywne

Poprzez antycypację poszczególnych fragmentów bajki dzieci zachęcane są do uważnego słuchania jej treści.

2. Historyjki, bajki itp. powinny zawierać dialogi, ponieważ użycie mowy niezależnej sprawia, że treść tekstu staje się bardziej transparentna. Nauczyciel może dokonywać zmian w tonacji głosu w celu wyróżnienia pojawiających się w danym opowiadaniu postaci lub wymyślić znak szczególny dla danej postaci, np. obrazki, karteczki z imionami, marionetki, rekwizyty itd. (Dines 2002, 42; Muller 2004, 205).
3. Input językowy stosowany w historyjkach, bajkach itp. nie powinien być zredukowany do minimum. Aby materiał językowy mógł się przyczynić do rozwoju językowego dzieci musi on lekko przekraczać ich kompetencje językowe (Groß 2002, 11). Należy zaznaczyć, że kolejność przerabianych bajek, historyjek itp. nie może być przypadkowa lecz odznaczać się wzrastającym stopniem trudności językowej. W literaturze przedmiotu zaleca się nawet, żeby kolejność stosowania tekstów narracyjnych podyktowana była zasadą „*one story catches the other*”. Oznacza to, że każda historyjka powinna nawiązywać do poprzedniej i ją rozwijać, a zarazem przygotowywać do opowiadania kolejnej (ibidem).
4. Język przekazywany za pomocą tekstów narracyjnych powinien być autentyczny tzn. odpowiadać językowi, jakim posługują się dzieci, dla których dany język jest ich językiem ojczystym. Poszukując tekstów narracyjnych odznaczających się autentycznością językową, należy pamiętać o dopasowaniu ich do poziomu rozwoju mentalnego dzieci, tzn. nie należy stosować w przypadku 9-10latków opowiadań przeznaczonych dla 2-4latków. Wiedza o świecie oraz doświadczenia zdobyte przez starszych uczniów wykluczają bowiem możliwość zainteresowania ich treściami zbyt banalnymi i dziecinnymi (Kubanek-German 1993, 52; Iluk 2002, 114). Problemem relacji pomiędzy treścią tekstów i zainteresowaniami uczniów zajmuje się dydaktyka czytania wyróżniająca tzw. *reading age* i *interest age*. Zgodnie z założeniami *interest age* zainteresowanie dzieci czytaniem tekstami i ich tematyką zmienia się wraz z wiekiem. Pod pojęciem *reading age* należy natomiast rozumieć zdolność dzieci do percepcji tekstu mierzonej poziomem znajomości leksyki. Z badań wynika, że 14-letni uczeń o przeciętnym poziomie *interest age* w języku obcym osiąga poziom *reading age* dziecka 7 letniego (Piepho 1985, 34 za Iluk 2002, 115). Mając to na uwadze należy stosować teksty łatwe zarówno w warstwie leksykalnej jak i gramatycznej, nie zapominając o zainteresowaniach charakterystycznych dla uczniów w danych wieku (Iluk 2002, 115).

5. Struktury językowe pojawiające się w tekstach narracyjnych powinny odznaczać się dużą częstotliwością ich użycia, tak żeby można było je wykorzystać w różnych sytuacjach (Groß 2002, 12). Kryterium to spełnia na przykład bajka *Goldlöckchen und die drei Bären*, ponieważ pojawia się w niej dużo jednostek leksykalnych typowych dla języka codziennego, które równocześnie wchodzą w skład zakresów tematycznych obowiązujących na lekcjach języka obcego w szkole podstawowej (Dines 2002, 36):

- dom / meble: *kitchen, table, chair, bedroom* etc.
- jedzenie: *breakfast, porridge*
- rodzina: *mother, father, baby, girl*
- czynności: *to go for a walk in the forest, to come home, to go into the house, to go up the stairs.*

W bajkach występują niekiedy wyrazy i zwroty archaiczne zarówno w warstwie leksykalnej jak i gramatycznej lub rzadko używane. Oto kilka przykładów takich słów i struktur językowych:

- „Czerwony Kapturek”: *Stube, ein Käppchen von rotem Sammet.*
- „Jaś i Małgosia”: *..... wart nur, Gretel, bis der Mond aufgeht ...* – archaiczna forma trybu rozkazującego; *„Da ward gutes Essen aufgetragen ...* – archaiczna forma czasu przeszłego Imperfekt.

Nie do końca można zgodzić się z poglądem Dinesa (2002, 36), który uważa, że tego typu wyrazy czy struktury mogą pojawiać się w przerabianych tekstach, aczkolwiek nie za często. Dines (ibidem) tłumaczy to tym, że *storytelling* ma na celu receptywne, a nie produktywne opanowanie struktur językowych. Słusznym wydaje się jednakże unikanie słów czy struktur archaicznych, ponieważ istnieje ryzyko ich utrwalenia.

6. W czasie narracji tekstu nie powinno unikać się stosowania struktur gramatycznych pojawiających się dopiero w późniejszym etapie uczenia się języka obcego. Słuszność tego poglądu uzasadnia się tym, że „trudniejsze“ struktury gramatyczne mają być przez dzieci początkowo jedynie rozumiane, tym bardziej, że w ich zrozumieniu pomaga kontekst, w jakim są osadzone (ibidem).

[WERSJA DEMO BRAK CZĘŚCI KSIĄŻKI]

2. PROPOZYCJE DYDAKTYZACJI BAJEK I OPOWIADAŃ DO NAUKI JĘZYKA NIEMIECKIEGO DLA DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM I WCZESNOSZKOLNYM

- 2.1. **Die kleine Raupe Nimmersatt**
- a) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 53
 - b) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym str. 59
- 2.2. **Rübenziehen**
- a) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 69
 - b) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku szkolnym str. 75
- 2.3. **In einem dunklen, dunklen Wald**
- a) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 83
 - b) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym str. 87
- 2.4. **Kim und eine kleine Hexe**
- a) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 95
 - b) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym str. 101
- 2.5. **Der Löwe und die Maus**
- a) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 111
 - b) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku szkolnym str. 116
- 2.6. **Der Hase und die Schildkröte**
- a) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 125
 - b) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku szkolnym str. 131
- 2.7. **Bobby will ein Schneemann werden**
- a) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 140
 - b) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym str. 145
- 2.8. **Vom dicken, fetten Pfannkuchen**
- a) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 153
 - b) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku szkolnym str. 160
- 2.9. **Der Osterhase**
- a) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 173
 - b) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym str. 178

- 2.10. Ein kleiner Spatz und die vier Jahreszeiten
- a) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 189
 - b) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym str. 200
- 2.11. Das hässliche Entlein
- a) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 213
 - b) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku szkolnym str. 218
- 2.12. Der Tannenbaum
- a) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 227
 - b) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym str. 236
- 2.13. Die drei kleinen Schweinchen
- a) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 250
 - b) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku szkolnym str. 255
- 2.14. Goldlöckchen und die drei Bären
- a) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 265
 - b) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku szkolnym str. 272
- 2.15. Das kleine, rote Huhn
- a) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku przedszkolnym str. 287
 - b) dydaktyzacja bajki dla dzieci w wieku szkolnym str. 292

2.1. Die kleine Raupe Nimmersatt⁹

wersja opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym
Eine kleine Raupe ist sehr hungrig und sucht etwas zum Fressen. Am ersten Tag frisst sie sich durch einen roten Apfel, aber satt ist sie noch nicht. Am zweiten Tag frisst sie sich durch zwei grüne Birnen, aber satt ist sie noch nicht. Am dritten Tag frisst sie sich durch drei lila Pflaumen, aber satt ist sie noch nicht. Am vierten Tag frisst sie sich durch vier rote Erdbeeren, aber satt ist sie noch nicht. Am fünften Tag frisst sie sich durch fünf gelbe Bananen und sie fühlt sich schlecht. Dann frisst sie sich nur durch ein grünes Blatt und fühlt sich besser. Sie ist nicht mehr hungrig, sie ist richtig satt. Und sie ist auch nicht mehr klein. Sie ist jetzt eine große und dicke Raupe. Dann wird sie ein schöner Schmetterling¹⁰.
wersja opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym ¹¹
Nachts, im Mondschein, lag auf einem Blatt ein kleines Ei. Und als an einem schönen Sonntagmorgen die Sonne aufging, hell und warm, da schlüpfte aus dem Ei – knack – eine kleine, hungrige Raupe. Sie machte sich auf den Weg, um Futter zu suchen. Am Montag fraß sie sich durch einen Apfel, aber satt war sie noch immer nicht. Sie machte sich auf den Weg, um Futter zu suchen. Am Dienstag fraß sie sich durch zwei Birnen, aber satt war sie noch immer nicht. Sie machte sich auf den Weg, um Futter zu suchen. Am Mittwoch fraß sie sich durch drei Pflaumen, aber satt war sie noch immer nicht. Sie machte sich auf den Weg, um Futter zu suchen. Am Donnerstag fraß sie sich durch vier Erdbeeren, aber satt war sie noch immer nicht. Sie machte sich auf den Weg, um Futter zu suchen. Am Freitag fraß sie sich durch fünf Orangen, aber satt war sie noch immer nicht. Sie machte sich auf den Weg, um Futter zu suchen. Am Samstag fraß sie sich durch ein Stück Schokoladenkuchen, eine Eiswaffel, eine saure Gurke, eine Scheibe Käse, ein Stück Wurst, einen Lolli, ein Stück Früchtebrot, ein Würstchen, ein Törtchen und ein Stück Melone. An diesem Abend hatte sie Bauchschmerzen! Der nächste Tag war wieder ein Sonntag. Die Raupe fraß sich durch ein grünes Blatt. Es ging ihr nun viel besser. Sie war nicht mehr hungrig, sie war richtig satt. Und sie war auch nicht mehr klein, sie war groß und dick geworden.

⁹ według opowiadania Erica Carle: *The very hungry caterpillar*

¹⁰ http://de.wikipedia.org/wiki/Die_kleine_Raupe_Nimmersatt, 03.09.2010

¹¹ W czasie narracji można posłużyć się czasem teraźniejszym **Präsens**. Decydując się na opowiedzenie bajki w czasie przeszłym, należy posłużyć się czasem przeszłym **Perfekt** (wskazówki metodyczne => 1.2. Adaptacja tekstów narracyjnych).

Sie baute sich ein enges Haus, das man Kokon nennt,
und blieb darin mehr als zwei Wochen lang.
Dann knabberte sie sich ein Loch in den Kokon, zwängte sich nach draußen und ...
... war ein wunderschöner Schmetterling!¹².

a) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku przedszkolnym¹³

1. Wprowadzenie (Hinführungsphase)¹⁴

- antycypacja treści opowiadania (*Antizipation des Inhalts der Geschichte*)

Pacynka informuje dzieci, że usłyszą opowiadanie o gąsienicy¹⁵:

P.: Ich erzähle euch heute eine Geschichte über eine Raupe Nimmersatt.

Następnie nauczyciel pyta dzieci, czy treść opowiadania, o którym wspomniała pacynka, jest im znana z ich języka ojczystego. W przypadku nieznamości treści opowiadania dzieci stawiają hipotezy na temat wydarzeń oraz postaci, które mogą się w nim pojawić.

prezentacja oraz utrwalenie wyrazów, zwrotów i wyrażeń kluczowych¹⁶

prezentacja i utrwalenie rzeczownika (nazwa głównego bohatera): die Raupe (die Raupen) +

prezentacja i utrwalenie przymiotników (nazwy cech głównego bohatera): groß, klein +

prezentacja i utrwalenie rzeczowników (m. in. nazwy owoców): der Apfel (die Äpfel), die

Birne (die Birnen), die Pflaume (die Pflaumen), die Erdbeere (die Erdbeeren), die Banane (die

Bananen), das Blatt (die Blätter) + prezentacja i utrwalenie przymiotników (nazwy kolorów):

rot, grün, lila, gelb

Nauczyciel prezentuje dzieciom słowa, których znajomość jest niezbędna dla zrozumienia treści opowiadania. Istotną funkcję pomocniczą pełni przy tym pacynka.

P.: Lasst mich zuerst ein paar neue Wörter einführen¹⁷.

¹² Brumen, Robnik 1999, 31-32

¹³ Przedstawioną wersję opowiadania można zastosować w nauczaniu dzieci, które dopiero rozpoczynają naukę języka niemieckiego.

¹⁴ wskazówki metodyczne => 1.3.1. Wprowadzenie tekstu narracyjnego

¹⁵ Przy użyciu pacynki wprowadzamy zwroty niemieckiego języka lekcyjnego. Jeśli znaczenia nowo pojawiających się zwrotów nie można zwizualizować niewerbalnie, nauczyciel tłumaczy ich treść na język polski.

¹⁶ W fazie tej nie wprowadzamy słowa **der Schmetterling**, żeby nie zdradzać dzieciom przebiegu akcji.

¹⁷ Puchta, Mueller-Caron 2001, 40

- technika demonstracji => załącznik nr 1

Nauczyciel przedstawia głównego bohatera, pokazując pluszową maskotkę lub obrazek (załącznik nr 1)

P.: Das ist eine Raupe.

Znaczenie przymiotników *klein*, *groß* przedstawiamy przy użyciu obrazków oraz gestykulacji¹⁸ (załącznik nr 1). Nauczyciel wypowiada zdania korelujące z treścią przedstawianych ilustracji, a następnie wydaje polecenie identyfikacji głównego bohatera opowiadania.

N.: Das ist eine kleine Raupe. Das ist eine große Raupe.

N.: (...) ¹⁹, zeig bitte auf die kleine Raupe.

N.: (...), zeig bitte auf die große Raupe.

- odgadywanie nazw owoców poprzez dotyk (nauczanie multisensoryczne)

W celu wprowadzenia nazw owoców nauczyciel umieszcza wybrane owoce lub ich rekwizyty w osobnych torebkach. Za pomocą dotyku dzieci starają się odgadnąć nazwę ukrytego owocu, podając jego nazwę w języku ojczystym. Nauczyciel udziela komentarza w języku obcym.

N.: Ja, das eine Pflaume. etc.

- *TPR*²⁰

W pierwszej kolejności dzieci powinny nabyć umiejętność identyfikacji nowo wprowadzonych słów. W tym celu nauczyciel umieszcza owoce w koszyku i wydaje pacynce polecenia:

N.: Nimm eine Banane heraus! etc.

¹⁸ Nauczyciel zakreśla w powietrzu kontury dużej i małej gąsienicy.

¹⁹ (...) = imię dziecka

²⁰ *TPR (Total Physical Response)* = metoda reagowania całym ciałem, wskazówki metodyczne => 1.3.1.

Wprowadzenie tekstu narracyjnego

Kolejne polecenia wykonują dzieci.

- rozwiązywanie karty pracy: **Male die Bilder mit den richtigen Farben aus!** => załącznik nr 2
- Nauczyciel udziela dzieciom wskazówek odnoszących się do sposobu pokolorowania owoców na przydzielonych im kartach pracy (załącznik nr 2). Pacynka wykonuje pierwsze polecenie w celu wizualizacji jego treści.

N.: Wir malen jetzt die Bilder aus!

N.: Das ist eine Banane. Die Banane ist gelb. (...) ²¹, such mal bitte einen gelben Farbstift und mal das Bild aus!

W podobny sposób postępujemy w przypadku pozostałych obrazków ilustrujących nazwy owoców.

prezentacja zwrotu (nazwa czynności): sich durch etw. fressen + prezentacja i utrwalenie zwrotów (nazwy określające m. in. samopoczucie): satt sein, hungrig sein, sich schlecht, sich gut (besser) fühlen

- technika demonstracji

Pacynka pokazuje, że jest głodna lub najedzona, wskazując na pusty lub pełny brzusek.

P.: Ich bin hungrig. / Ich bin satt.

Pacynka wypowiada podane poniżej zdania, których treść dzieci demonstrują za pomocą gestów i mimiki.

P.: (...) ²² ist satt! (...) ist hungrig!

Znaczenie zwrotu sich durch etw. fressen nauczyciel przedstawia, robiąc w jednym z owoców dziurę np. za pomocą patyka (patyk = gąsienica).

²¹ (...) = imię dziecka

²² (...) = imię dziecka

N.: Die Raupe ist sehr hungrig. Sie frisst sich durch drei Äpfel.

N.: Jetzt fühlt sie sich schlecht. (demonstracja – smutna mina)

Następnie pacynka demonstruje znaczenie poniższych zwrotów.

P.: Ich bin so satt. Ich fühle mich schlecht. Ich gehe jetzt also spazieren. ... Jetzt fühle ich mich besser. (Pacynka pokazuje pełny brzusek i robi smutną, a następnie wesołą minę.)

utwalenie wyrażeń (nazwa głównego bohatera i jego cech): eine kleine / große Raupe +

utwalenie wyrażeń (nazwy owoców i ich kolorów): ein roter Apfel, eine grüne Birne, eine lila Pflaume, eine rote Erdbeere, eine gelbe Banane, ein grünes Blatt

- zadanie prawda / fałsz (Ja / Nein - Aufgabe)

Znaczenie podanych słów utrwalamy, zadając dzieciom pytania wymagające udzielenia odpowiedzi twierdzącej lub przeczącej.

P.: Ist das eine gelbe Banane?

Wyznaczone dzieci odpowiadają, wykonując ruch głową symbolizujący „tak” lub „nie”. Z obserwacji wynika jednak, że dzieci automatycznie reagują werbalnie słowami „tak” lub „nie” w języku obcym²³.

2. Narracja oraz inscenizacja opowiadania (Erzählen der Geschichte)²⁴

Pierwsza prezentacja opowiadania (das erste Erzählen)

- wizualizacja treści opowiadania²⁵ (seria obrazków => załącznik nr 3)

Opowiadając historyjkę, powinniśmy zadbać o jej odpowiednią wizualizację. W tym celu posługujemy się obrazkami i/lub rekwizytami²⁶ oraz mimiką i gestykulacją.

- streszczenie opowiadania w języku polskim

Po zakończonej narracji pacynka prosi dzieci o werbalizację jej treści w języku polskim.

²³ Jaworowska 2008, 61 – 62

²⁴ wskazówki metodyczne => 1.3.2. Narracja tekstu i jego inscenizacja

²⁵ wskazówki metodyczne => 1.3.2.8. Wizualizacja treści tekstu narracyjnego

²⁶ Idealnym rozwiązaniem jest posłużenie się w trakcie opowiadania prawdziwymi owocami.

P.: Wer möchte die Geschichte auf Polnisch nacherzählen?

W ten sposób nauczyciel otrzymuje reakcję zwrotną, tzw. *feedback*, o stopniu zrozumienia opowiadania. Ponadto nauczyciel pyta dzieci, czy ich przypuszczenia dotyczące treści opowiadania okazały się prawdziwe.

3. Utrwalenie treści / elementów językowych opowiadania I (Festigungsphase I)²⁷

utrwalenie elementów językowych opowiadania

utrwalenie przymiotników (nazwy kolorów): rot, grün, lila, gelb + powtórzenie nazw liczebników

- TPR (zabawa z balonami)²⁸

Nauczyciel wydaje dzieciom polecenia:

N.: (...) ²⁹, bring mir den roten Luftballon!

N.: (...), hol den gelben Luftballon und gib ihn (...)!

N.: Wie viele blaue Luftballons gibt es hier?

- zgadywanka (odgadywanie nazw przedmiotów w danym kolorze): Ich sehe was, was du nicht siehst, und das ist (blau). Was ist das?³⁰

Nauczyciel wymienia nazwę koloru jednego z przedmiotów znajdujących się w pomieszczeniu. Zadaniem dzieci jest odgadnięcie nazwy przedmiotu, który nauczyciel ma na myśli:

N.: Ich sehe was, was du nicht siehst, und das ist (rot). Was ist das? / Meine Augen sehen etwas Rotes, was ist das? Wer weiß?

Wykonanie zadania na początkowym etapie nauczania może sprowadzać się jedynie do identyfikacji (wskazania) przez dzieci wybranego przedmiotu.

²⁷ wskazówki metodyczne => 1.3.3. Utrwalenie treści tekstu narracyjnego i jego elementów językowych

²⁸ Heitz w Bleyhl 2002, 68

²⁹ (...) = imię dziecka

³⁰ Schultz-Steinbach w Bleyhl 2002, 83

utrwalenie rzeczownika (nazwa głównego bohatera): die Raupe (die Raupen) + utrwalenie przymiotników (nazwy cech głównego bohatera): groß, klein + utrwalenie rzeczowników (m. in. nazwy owoców): der Apfel (die Äpfel), die Birne (die Birnen), die Pflaume (die Pflaumen), die Erdbeere (die Erdbeeren), die Banane (die Bananen), das Blatt (die Blätter) + utrwalenie przymiotników (nazwy kolorów): rot, grün, lila, gelb

- TPR => załącznik nr 1 + załącznik nr 2

Obrazki (załącznik nr 1 i 2) kolorujemy (niekoniecznie prototypowymi kolorami) i rozmieszczamy je w różnych miejscach w sali. Zadaniem dzieci jest podbiegnięcie do odpowiednich obrazków.

N.: Lauft zu der großen, gelben Raupe noch!
N. : Lauft zu der rosa Pflaume!

utrwalenie zwrotu (nazwa czynności): sich durch etw. fressen + utrwalenie wyrażeń (nazwy określające m. in. samopoczucie): satt sein, hungrig sein, sich schlecht, sich gut (besser) fühlen

- rysowanie pod dyktando: Mal das, was du hörst! (Maldiktat)

Nauczyciel maluje na tablicy kontury kilku gąsienic, odpowiednio je numerując za pomocą cyfr lub punkcików, w zależności od wieku dzieci. Zadanie dzieci sprowadza się do dorysowania gąsienicy odpowiedniej buźki. Przykłady:

Die Raupe Nr. 2 ist hungrig. Sie fühlt sich schlecht. (smutna buzia)

Die Raupe Nr. 5 ist satt. Sie fühlt sich gut. (wesoła buzia)

4. Druga prezentacja opowiadania (das zweite Erzählen)³¹

- opowiadanie interaktywne³² => załącznik nr 3

Dzieci uczestniczą aktywnie w procesie narracji, podając nauczycielowi w odpowiednim momencie obrazki ilustrujące poszczególne sceny opowiadania.

³¹ wskazówki metodyczne => 1.3.3. Utrwalenie treści tekstu narracyjnego i jego elementów językowych

³² wskazówki metodyczne => 1.3.2.4. Opowiadanie interaktywne

5. Utrwalenie treści / elementów językowych opowiadania II (Festigungsphase II)³³

utrwalenie elementów językowych opowiadania + poszerzenie słownictwa z zakresu produktów spożywczych

- modyfikacja treści opowiadania (opowiadanie alternatywne)³⁴

Dzieci rysują na karteczkach owoce, warzywa lub produkty spożywcze, które gąsienica mogłaby zjeść. Podczas narracji dzieci podnoszą obrazek z produktem spożywczym, który namalowały, a nauczyciel włącza go w opowiadanie. W ten sposób możemy powtórzyć lub wprowadzić słownictwo z zakresu produktów spożywczych.

Pacynka może skierować do dzieci następujące pytania:

P.: Wodurch frisst sich die Raupe noch?

- zabawa z kostką do gry³⁵: Würfelspiel

Dzieci rzucają kostką do gry. Gdy wypadnie np.: liczba trzy, dzieci przypominają sobie trzy owoce, które jadła gąsienica. W czasie zabawy wdramy dzieci do użycia zwrotu: Du bist dran.

b) dydaktyzacja opowiadania dla dzieci w wieku szkolnym**1. Wprowadzenie (Hinführungsphase)³⁶**

- antycypacja treści opowiadania (Antizipation des Inhalts der Geschichte)

Pacynka informuje dzieci, że usłyszą opowiadanie o gąsienicy³⁷:

P.: Ich erzähle euch heute eine Geschichte über eine Raupe Nimmersatt.

Następnie nauczyciel pyta dzieci, czy treść opowiadania, o którym wspomniała pacynka, jest im znana z ich języka ojczystego. W przypadku nieznajomości treści opowiadania dzieci stawiają hipotezy na temat wydarzeń oraz postaci, które mogą się w nim pojawić.

³³ wskazówki metodyczne => 1.3.3. Utrwalenie treści tekstu narracyjnego i jego elementów językowych

³⁴ wskazówki metodyczne => 1.3.2.6. Kreatywne formy reprodukcji treści tekstu narracyjnego

³⁵ Büttner i in. 1996, 12

³⁶ wskazówki metodyczne => 1.3.1. Wprowadzenie tekstu narracyjnego

³⁷ Przy użyciu pacynki wprowadzamy zwroty niemieckiego języka lekcyjnego. Jeśli znaczenia nowo pojawiających się zwrotów nie można zwizualizować nonwerbalnie, nauczyciel tłumaczy ich treść na język polski.

prezentacja oraz utrwalenie wyrazów, zwrotów i wyrażeń kluczowych³⁸

prezentacja i utrwalenie rzeczowników (m. in. nazwy produktów spożywczych): der Apfel (die Äpfel), die Birne (die Birnen), die Pflaume (die Pflaumen), die Erdbeere (die Erdbeeren), die Orange (die Orangen), der Schokoladenkuchen (die Schokoladenkuchen), die Eiswaffel (die Eiswaffeln), die (saure) Gurke (die Gurken), der Käse (kein Pl.), die Wurst (Würste), der Lolli (die Lollis), das Fruchtebrot (die Fruchtebrote), das Würstchen (die Würstchen), das Törtchen (die Törtchen), die Melone (die Melonen), das Blatt (die Blätter)

- technika demonstracji => załącznik nr 4

Nauczyciel zapoznaje dzieci z nowymi słowami, ilustrując ich znaczenie za pomocą obrazków.

N.: Lasst mich zuerst ein paar neue Wörter einführen³⁹.

N.: Das ist ein roter Apfel.

- technika tzw. „malowania w powietrzu”⁴⁰ (Malen in der Luft)

Celem kolejnego kroku jest utrwalenie znaczenia nowo poznanych słów poprzez wykorzystanie techniki, która odpowiada zasadzie multisensorycznej prezentacji przedstawianych treści.

N.: (...) ⁴¹, mal einen Apfel in der Luft!

- ćwiczenie: Was fehlt?⁴²

Nauczyciel prosi dzieci o odwrócenie się i zamknięcie oczu. W tym czasie usuwa z tablicy jeden z obrazków. Zadaniem dzieci jest odgadnięcie nazwy brakującego owocu lub produktu.

³⁸ W fazie tej nie wprowadzamy słowa **der Schmetterling**, żeby nie zdradzać przebiegu akcji.

³⁹ Puchta, Mueller-Caron 2001, 40

⁴⁰ Gerngroß 1992, 18-19

⁴¹ (...) = imię dziecka

⁴² Gerngroß 1992, 19; Iluk 2002 49

N.: Dreht euch um und macht die Augen zu.

N.: Dreht euch um und macht die Augen auf. Was fehlt?

prezentacja i utrwalenie rzeczowników (nazwy dni tygodnia): der Montag, der Dienstag, der Mittwoch, der Donnerstag, der Freitag, der Samstag, der Sonntag

- zabawa z karteczkami symbolizującymi dni tygodnia

Nauczyciel przygotowuje paski, na których znajdują się cyfry od 1-7. Następnie wymienia nazwy dni tygodnia, układając paski w odpowiedniej kolejności. Później zmienia kolejność pasków i rozdaje je dzieciom. Dzieci odpowiadają na pytania:

N.: Wer hat die Nummer 1? Der erste Tag in der Woche ist Montag.

Nauczyciel rozdaje dzieciom karteczki z nazwami dni tygodnia i zadaje następujące pytania:

N.: Welcher Tag in der Woche ist der Dienstag?

Dzieci odpowiadają na pytania, wpisując pod danym dniem tygodnia odpowiednią liczbę. Do utrwalenia nazw dni tygodnia można wykorzystać piórniki, w których znajduje się niekiedy plan lekcji z niemieckimi nazwami dni tygodnia. Można zachęcić dzieci do przeczytania tych nazw.

prezentacja przyimka: am (Montag)

- zadawanie pytań

Na pierwsze pytanie odpowiada pacynka. Kolejne pytania kierowane są do dzieci.

N.: Was machst du am Montag?

Dz.: Ich lerne.

Dzieci uwzględniają w swoich wypowiedziach znane im już nazwy różnych czynności.

prezentacja i utrwalenie zwrotów (nazwy określające m. in. samopoczucie): hungrig sein, satt sein

- technika demonstracji + *TPR*⁴³ => załącznik nr 4

Nauczyciel wypowiada następujące zdania, których treść wizualizuje za pomocą mimiki i gestykulacji:

N.: Ich bin satt. (Nauczyciel pokazuje, że jest najedzony, wskazując na pełny brzuch.)

N.: Ich bin hungrig. (Nauczyciel demonstruje łapczywe zjadanie owoców i innych produktów)

W kolejnym etapie dzieci reagują na polecenia wydawane przez nauczyciela.

N.: (...) ⁴⁴, zeig uns, dass du satt bist.

- poszukiwanie produktów spożywczych: *Versteckspiel* => załącznik nr 4

Nauczyciel ukrywa w klasie obrazki przedstawiające produkty spożywcze (załącznik nr 4) i wypowiada zdania, na które dzieci reagują wykonaniem odpowiedniej czynności.

N.: (...) ⁴⁵ ist hungrig. Er macht sich auf den Weg, um (...) zu suchen.

prezentacja i utrwalenie rzeczownika (nazwa głównego bohatera): die Raupe (die Raupen) + prezentacja i utrwalenie przymiotników (nazwy cech głównego bohatera): groß, klein

- technika demonstracji + zadawanie pytań => załącznik nr 1

Nauczyciel pokazuje obrazki dużej i małej gąsienicy i mówi:

N.: Das ist eine große / kleine Raupe.

Następnie pacynka zadaje dzieciom pytanie:

N.: Welche Raupe ist klein?

Zadanie dzieci sprowadza się do wskazania odpowiedniego obrazka.

⁴³ *TPR (Total Physical Response)* = metoda reagowania całym ciałem, wskazówki metodyczne => 1.3.1.

Wprowadzenie tekstu narracyjnego

⁴⁴ (...) = imię dziecka

⁴⁵ (...) = imię dziecka

prezentacja zwrotu (nazwa czynności): sich durch etw. fressen

- technika demonstracji

Nauczyciel wskazuje na różnicę pomiędzy słowami *essen* i *fressen*, skreślając dwie pierwsze litery w wyrazie *fressen*. Znaczenie zwrotu *sich durch etw. fressen* nauczyciel przedstawia, robiąc w jednym z owoców dziurę np. za pomocą patyka (patyk = gąsienica).

N.: Die Raupe frisst sich durch einen Apfel. / Die Raupe hat sich durch einen Apfel gefressen.

prezentacja i utrwalenie zwrotu: sich auf den Weg machen, um Futter zu suchen.

- technika demonstracji

Nauczyciel wizualizuje w/w zwrot za pomocą mimiki i gestów. Następnie pacynka prosi wybrane dziecko, aby wykonało następujące polecenie.

N.: (...) ⁴⁶ macht sich auf den Weg, um Futter zu suchen.

Dzieci mogą również przedstawiać, w jaki sposób określone osoby czy zwierzęta wybierają się w drogę.

N.: (...) ⁴⁷, wie macht sich deine Oma (eine Schnecke etc.) auf den Weg?

2. Narracja oraz inscenizacja opowiadania (Erzählen der Geschichte)⁴⁸**Pierwsza prezentacja opowiadania (das erste Erzählen)**

- wizualizacja treści opowiadania⁴⁹ (seria obrazków => załącznik nr 5)
Opowiadając historyjkę, powinniśmy zadbać o jej odpowiednią wizualizację. W tym celu posługujemy się obrazkami i/lub rekwizytami⁵⁰ oraz mimiką i gestykulacją.
- streszczenie opowiadania w języku polskim

⁴⁶ (...) = imię dziecka

⁴⁷ (...) = imię dziecka

⁴⁸ wskazówki metodyczne => 1.3.2. Narracja tekstu i jego inscenizacja

⁴⁹ wskazówki metodyczne => 1.3.2.8. Wizualizacja treści tekstu narracyjnego

⁵⁰ Idealnym rozwiązaniem jest posłużenie się w trakcie opowiadania prawdziwymi owocami.

Historyjkę można opowiedzieć dzieląc treść tekstu na fragmenty. Po opowiedzeniu danego fragmentu historyjki dzieci streszczają jego treść w języku ojczystym. Ma to na celu sprawdzenie stopnia zrozumienia danego fragmentu tekstu⁵¹.

3. Utrwalenie treści / elementów językowych opowiadania I (Festigungsphase I)⁵²

utrwalenie elementów językowych opowiadania

utrwalenie rzeczownika (nazwy głównego bohatera): die Raupe (die Raupen) + utrwalenie rzeczowników (m. in. nazwy produktów spożywczych): der Apfel (die Äpfel), die Birne (die Birnen), die Pflaume (die Pflaumen), die Erdbeere (die Erdbeeren), die Orange (die Orangen), der Schokoladenkuchen (die Schokoladenkuchen), die Eiswaffel (die Eiswaffeln), die (saure) Gurke (die Gurken), der Käse (kein Pl.), die Wurst (Würste), der Lolli (die Lollis), das Früchtebrot (die Früchtebrote), das Würstchen (die Würstchen), das Törtchen (die Törtchen), die Melone (die Melonen), das Blatt (die Blätter)

- reagowanie na przekaz werbalny (identyfikacja słów) => załącznik nr 4

Dzieci słuchają ulubionej muzyki i tańczą. Na szyi mają przywieszone emblematy przedstawiające poszczególne produkty spożywcze występujące w historyjce (załącznik nr 4). Po wyłączeniu muzyki dzieci zatrzymują się. Nauczyciel wypowiada dany wyraz, np.: ein Würstchen, a dziecko, które posiada odpowiedni emblemat na szyi, obraca się wokół własnej osi⁵³.

utrwalenie treści opowiadania

- reagowanie na przekaz werbalny: Was mache ich falsch?⁵⁴

Nauczyciel wypowiada jedno zdanie z opowiadania, wykonując przy pomocy pantomimy, której towarzyszy odpowiednia mimika i gestykulacja, czynność, która nie wizualizuje treści wypowiedzianego zdania. Dzieci reagują na zachowanie nauczyciela, wizualizując poprawnie treść usłyszanego zdania⁵⁵.

⁵¹ Chapman 2001, 46

⁵² wskazówki metodyczne => 1.3.3. Utrwalenie treści tekstu narracyjnego i jego elementów językowych

⁵³ Jaworowska 2008, 61

⁵⁴ Gerngross 2004, 6

⁵⁵ W wizualizacji treści zdań pomocna może okazać się zielona podkolanówka (gąsienica), którą nauczyciel naciąga na ramię. Daje to nauczycielowi swobodę wykonywania zamierzonych czynności.

4. Druga prezentacja opowiadania (das zweite Erzählen)⁵⁶

- opowiadanie interaktywne⁵⁷ => załącznik nr 5

Dzieci otrzymują wykonane z kartonu koła, na których naklejone są obrazki ilustrujące poszczególne sceny opowiadania (załącznik nr 5). Następnie zakładają koła na dłonie za pomocą przymocowanej do niego gumki. Nauczyciel opowiada historyjkę, a wybrane dziecko, które posiada obrazek ilustrujący opowiadaną przez nauczyciela scenę, podnosi rękę i pokazuje obrazek pozostałym dzieciom⁵⁸.

Dzieci wyrażające gotowość mowną mogą włączać się w narrację, powtarzając podane poniżej zdanie i / lub dodając jedynie pojedyncze słowa.

Dz.: Sie machte sich auf den Weg, um Futter zu suchen.

Dz.: Am Montag fraß sie sich durch einen _____, aber satt war sie noch immer nicht.

5. Utrwalenie treści / elementów językowych opowiadania II (Festigungsphase II)⁵⁹

utrwalenie elementów językowych opowiadania

utrwalenie rzeczownika (nazwa głównego bohatera): die Raupe (die Raupen) + utrwalenie rzeczowników (m. in. nazwy produktów spożywczych): der Apfel (die Äpfel), die Birne (die Birnen), die Pflaume (die Pflaumen), die Erdbeere (die Erdbeeren), die Orange (die Orangen), der Schokoladenkuchen (die Schokoladenkuchen), die Eiswaffel (die Eiswaffeln), die (saure) Gurke (die Gurken), der Käse (kein Pl.), die Wurst (Würste), der Lolli (die Lollis), das Früchtebrot (die Früchtebrote), das Würstchen (die Würstchen), das Törtchen (die Törtchen), die Melone (die Melonen), das Blatt (die Blätter) + utrwalenie rzeczowników (nazwy dni tygodnia): der Montag, der Dienstag, der Mittwoch, der Donnerstag, der Freitag, der Samstag, der Sonntag

- rozwiązywanie karty pracy: Wodurch hat sich die Raupe am ... gefressen? => załącznik nr 6
Dzieci przyporządkowują produkty spożywcze do dni tygodnia, podczas których gąsienica je spożywała.

utrwalenie treści opowiadania

⁵⁶ wskazówki metodyczne => 1.3.3. Utrwalenie treści tekstu narracyjnego i jego elementów językowych

⁵⁷ wskazówki metodyczne => 1.3.2.4. Opowiadanie interaktywne

⁵⁸ Jaworowska 2008, 61

⁵⁹ wskazówki metodyczne => 1.3.3. Utrwalenie treści tekstu narracyjnego i jego elementów językowych

- modyfikacja treści opowiadania (alternatywna wersja opowiadania)⁶⁰

Decydując się na powtórzenie treści opowiadania na jednym z kolejnych zajęć, modyfikujemy jego treść poprzez wprowadzenie nowych bohaterów, np. warzyw⁶¹.

N.: Am Montag fraß sie sich durch einen Kohl, aber satt war sie noch immer nicht. etc.
--

Die kleine Raupe Nimmersatt [pobierz materiały dydaktyczne](#)

⁶⁰ wskazówki metodyczne => 1.3.2.6. Kreatywne formy reprodukcji treści tekstu narracyjnego

⁶¹ Wykorzystać można obrazki z dydaktyzacji opowiadania **Rübenziehen** => załącznik nr 1.

[WERSJA DEMO BRAK CZĘŚCI KSIĄŻKI]

2.2.Bibliografia

- Alke, I., Dallapiazza, R.-M., von Jan, E., Maenner, D. (1998): *Tangram. Deutsch als Fremdsprache. Lehrbuch 1 A*. Ismaning: Hueber.
- Anderson, N. (1990): *Lernen ist lustig. Kleine und große Tiere*. Time-Life Bücher: Amsterdam, 20-25.
- Barton, B. (2000): *Telling Stories Your Way. Storytelling and reading aloud in the classroom*. Markham, Ontario: Pembroke Publishers.
- Bell, S. (2001): Let's Go by Bus – a Storyline Design. W: *Fremdsprachen Frühbeginn*, z. 6, 62 – 65.
- Berlyne, D.E. (1960): *Conflict, Arousal and Curiosity*. New York (dt.: Konflikt, Erregung, Neugier. Stuttgart 1974).
- Berlyne, D.E. (1971): *Aesthetics and Psychobiology*. New York.
- Bleyhl, W. (red.)(2000): *Fremdsprachen in der Grundschule. Grundlagen und Praxisbeispiele*. Hannover: Schroedel.
- Bleyhl, W. (red.)(2002): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel.
- Boueke, D. i. in. (1995): *Wie Kinder erzählen. Untersuchungen zur Erzähltheorie und zur Entwicklung narrativer Fähigkeiten*. München: Fink.
- Bredella, L. (2003): Lesen und Interpretieren im „Gemeinsamen europäischen Referenzrahmen für Sprachen“: Die Missachtung allgemeiner Erziehungsziele. W: Bausch, K.-R., Christ, H., Königs F. G. & Krumm H.-J. (red.): *Der Gemeinsame Europäische Referenzrahmen für Sprachen in der Diskussion*. Tübingen: Gunter Narr, 45-56.
- Brett, J. (1989): *The Mitten*. New York: G.P. Putnam's Sons.
- Brumen, M., Robnik, N. (1999): Die Raupe Nimmersatt. Sprach- und Sachlernen in der Anfangsphase. W: *Primar*, z. 21, 31 – 35.
- Büttner, S. i in. (1996): *Tamburin. Deutsch für Kinder*. Ismaning: Max Hueber Verlag.
- Büttner, S. i in. (1997): *Tamburin 3. Deutsch für Kinder*. Ismaning: Max Hueber Verlag.
- Chapman, P. (2001): The Bad Boy. W: *Fremdsprachen Frühbeginn*, z. 6, 46 – 47.
- Dines, P. (2002): Telling stories – discourse in the classroom. W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel, 35-42.

- Dornbusch, S. (1999): Ashraf of Africa – Storytelling im englischen Anfangsunterricht und interkulturelles Lernen. W: *Fremdsprachenunterricht* 43/52, z. 4, 250-255.
- Edelhoff, Ch. (red.)(2003): *Englisch in der Grundschule und darüber hinaus. Eine praxisnahe Orientierungshilfe*. Frankfurt/M.: Moritz Diesterweg.
- Egan, K. (1986): *Individual Development and the Curriculum*. London, Melbourne, Sydney, Auckland, Johannesburg: Hutchinson.
- Felberbauer, M. (1998): Von Fröschen, Schweinen, Schmetterlingen und Drachen. Story telling and fantasy trips. W: *Grundschulunterricht* 45:1, 18-21.
- Fischerleitner, M. (1992): Englisch für Kinder. Ein Experiment. W: Schmölz, I. (red.): *Lust auf Sprache. Reflexionen zu Theorie und Praxis des Fremdsprachenunterrichts. Volkshochschularbeit in Österreich 2*. Wien: Promedia, 65-76.
- Fuchs, C. (2010): *My Very First Stories. Story Telling im frühen Englischunterricht*. Vandenhoeck & Ruprecht GmbH & Co. KG.
- Gerngroß, G. (1992): „Story telling” im Englischunterricht der Grundschule. W: *Der fremdsprachliche Unterricht* 1, 18-20.
- Gerngroß, G. (1999): Kinder faszinieren – Geschichten im Englischunterricht der Grundstufe I. W: *Erziehung und Unterricht, Jänner/Februar* 1-2, 27-34.
- Gerngroß, G. (2004): Actions stories. Verstehen mit allen Sinnen und langfristiges Behalten. W: *Primary English* 1, 4-6.
- Gerngroß, G., Puchta, H. (2000): *Frühbeginn Englischunterricht - lernpsychologische Befunde aus der Aktionsforschung*. W: *Fremdsprachenunterricht*, z. 4, 269 – 271.
- Gładysz, J. (2007): Empirische Untersuchung der Effizienz des narrativen Ansatzes. W: *Orbis Linguarum* 32/2007. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT, 205-230.
- Gładysz, J. (2009): Pomiar efektywności podejścia narracyjnego we wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych. W: *Orbis Linguarum* 34/2009. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT, 389-414.
- Gładysz, J. (2009): Wykształcenie umiejętności rozumienia i rozwój kompetencji narracyjnej we wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych dzięki zastosowaniu tekstów narracyjnych. W: *JOwS* 1/2009. Warszawa: CODN, 18-21.
- Gładysz, J. (2011): Rola tekstów narracyjnych we wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych. W: *JOwS* 1/2011, 10-14.
- Gompf, G., Fromm, R. (1991): *Here we go. Unterrichtswerk für Englisch an der Grundschule. Teil 1: Klasse 3. Handbuch für den Unterricht*. Stuttgart: Klett.
- Groß, Ch. (2002): Geschichten im frühen Fremdsprachenunterricht. W: *Primar* 30, 11-16.

- Hartwig-Mühl (2002): Telling stories – backstage and actors. W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel, 43-49.
- Heitz, R. (2002): Flying my kite. W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel, 67 – 71.
- Hellwig, K.-H. (1995): *Fremdsprachen an Grundschulen als Spielen und Lernen. Dargestellt am Beispiel Englisch*. Ismaning: Hueber.
- Hogh, E. (2002): Funny Bunny's surprise party. W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel, 62 – 65.
- Hogh, E. (2003): Storytelling in der Grundschule. W: Edelhoff, Ch. (red.): *Englisch in der Grundschule und darüber hinaus. Eine praxisnahe Orientierungshilfe*. Frankfurt/M.: Moritz Diesterweg, 40-49.
- Iluk, J. (2002): *Jak uczyć małe dzieci języków obcych?* Katowice: Wydawnictwo Gnome.
- Iluk, J. (2012): Praktische Anweisungen zum narrativen Ansatz im fremdsprachlichen Frühunterricht. W: Bujňáková, M., Paračková, J., Irsfeld, Ch. (red.): *Deutsch in Forschung und Lehre*. Teil I, Sammelband, X. Tagung des Verbandes der Deutschlehrer und Germanisten der Slowakei (1.-4. September 2010, Prešov). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity Prešov, 65-75.
- Jaworowska, A. (2008): Rozwijanie sprawności receptywnych w przedszkolnym nauczaniu języka obcego. W: *JOwS*, 4/2008, 59-62.
- Jöcker, D. (1998): *1, 2, 3 im Sauseschritt. Lustige, lehrreiche Lieder und Spiele*. Münster: Menschenkinder.
- Kierepka, A. i. in. (red.)(2004): *Frühes Fremdsprachenlernen. Status quo und Perspektiven*. Giessener Beiträge zur Fremdsprachendidaktik. Tübingen: Gunter Narr.
- Kirsch, D. (1992): Der narrative Ansatz im frühen Fremdsprachenunterricht. W: Goethe-Institut, The British Council, ENS-Credif (red.): *Fremdsprachenlernen in der Grundschule. Triangle 11*. Paris, 71-77.
- Klippel, F. (2000): *Englisch in der Grundschule: Handbuch für einen kindgemäßen Fremdsprachenunterricht*. Berlin: Cornelsen.
- Knerr, G., Ludwig, J. (1979): *Lernen mit Bildern. Eine Einführung für Kindergarten und Grundschule*. München: Kösel-Verlag.
- Komorowska, H. (2002): *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna.

- Kreis, R. (2002): The little red house with no doors. W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel, 104-111.
- Kreis, R. (2005): Fremdsprachen in der Grundschule? Fremdsprachen in der Grundschule! W: http://www.westermann.de/grundschule-bayern/bayern/probe/kreis_4_01.pdf, 20.01.2005
- Kretek, I.; Strzemeska, R. (2003): *Tip Top. Język niemiecki dla klasy pierwszej. Podręcznik 1b*. Warszawa: Wydawnictwo Szkolne PWN.
- Kubaneck-German, A. (1992): Geschichten und narrative Prinzipien. Überlegungen am Beispiel des Frühen Fremdsprachenlernens. W: *Der fremdsprachliche Unterricht* 1, 11-17.
- Kubaneck-German, A. (1993): Zur möglichen Rolle des Narrativen im Fremdsprachenunterricht für Kinder. W: *Primar* 3, 48-54.
- Leont'ev, A. (1991): Etno- und psycholinguistische Dimensionen des frühen Fremdsprachenlernens. W: Ermert, K. (red.): *Frühes Fremdsprachenlernen – Schulreform für Europa. Loccumer Protokolle 63/1990*. Rehburg-Loccum, 12-21.
- Leopold-Mudrack, A. (1998): *Fremdsprachenerziehung in der Primarstufe: Voraussetzungen, Konzept, Realisierung*. Münster, New York, München, Berlin: Waxmann.
- Löffler, R. (1989): Ganzheitliches Lernen: Grundfragen und Arbeitsformen. W: Timm, J.-P. (red.): *Ganzheitlicher Fremdsprachenunterricht*. Weinheim, 42-67.
- Lovik, Th. A. (1996): Total Physical Response: Beschreibung und Beurteilung einer innovativen Methode. W: *FluL*, z. 25, 38-47.
- Maier, I. (1990): Es war einmal... Märchen als Gestaltungsaufgabe. W: *Fremdsprache Deutsch, Sondernummer – Deutsch in der Primarschule*, 4-9.
- Michailow-Drews, U. (2002): Little Cloud. W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel, 146 – 156.
- Morvai, E., Veress, B. (2010): *Deutsch mit Hans Hase – in Kindergarten und Vorschule*. München: Goethe Institut.
- Muller, Ch. (2004): Geschichten im frühen Fremdsprachenunterricht. W: Kierepka, A. i. in. (red.): *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt. Status quo und Perspektiven*. Gießener Beiträge zur Fremdsprachendidaktik. Tübingen: Gunter Narr, 201-212.
- Paul, K., Thomas, V. (1987): *Winnie the Witch*. Oxford: Oxford University Press.

- Piepho, H.-E. (1985): Didaktische Anmerkungen und Empfehlungen zum Lesen im Fremdsprachenunterricht. W: Edelhof, Ch.: *Authentische Texte im Deutschunterricht*. Ismaning: Hueber, 31-42.
- Piepho, H.-E. (2000): Story telling – which, when, why. W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Grundlagen und Praxisbeispiele*. Hannover: Schroedel, 43-55.
- Piepho, H.-E. (2000): Story telling – which, when, why. W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Grundlagen und Praxisbeispiele*. Hannover: Schroedel, 43-55.
- Piepho, H.-E. (2002): Stories' ways. W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel, 20-34.
- Puchta, H., Mueller-Caron, A. (2001): *Primary Classroom English. Ausdrücke und Phrasen für den Englischunterricht in der Grundschule*. Rum (Österreich): Helbling i. in.
- Schultz-Steinbach, G. (2002): Don't forget your umbrella! W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel, 92-101
- Schultz-Steinbach; G. (2002): That's cool! W: Bleyhl, W. (red.): *Fremdsprachen in der Grundschule. Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Hannover: Schroedel, 83-91.
- Schwab, A., Uhe, J. (2002): Spielen, Schmecken, Tasten. Spracherwerb als sinnliche Erfahrung. W: Busch-Tommel. NZ – Beilage für Pädagogen. Nr. 1, 4-7.
- Stärk, A. (2008): *Narrative Unterrichtsformen im Englischunterricht der Grundschule in den Klassen 1 und 2*. Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades Dr. phil. der Pädagogischen Hochschule Weingarten (<http://d-nb.info/1000466175/34>, 04.05.2012)
- Stasiak, H. (2000): Wpływ czynników emocjonalnych na dziecięcą akwizycję języka obcego. W: Kielar B. Z. i. in. (red.): *Problemy komunikacji międzykulturowej. Lingwistyka, translatoryka, glottodydaktyka*. Warszawa: Graf-Punkt, 402-427.
- Storch, G. (1999): *Deutsch als Fremdsprache – Eine Didaktik. Theoretische Grundlagen und praktische Unterrichtsgestaltung*. München: Wilhelm Fink Verlag.
- Strich, Ch. (Hg.)(1987): *Das große Märchenbuch*. Zürich: Diogenes, 60-64.
- Vatter, J. (1999): Wiederholung und Reihung als Prinzip beim Hörverstehen. W: *Fremdsprachen Frühbeginn 4*, 23-25.

- Weber, K. (2004): Lernen anhand von Erzählungen (Storytelling). W: Kubanek, A., Edelenbos, P. (red.): *Praxis Fremdsprachenlernen in Kindergarten und Schuleingangsstufe*. Donauwörth: Auer Verlag.
- Weidenmann, B. (1994): *Lernen mit Bildmedien. Psychologische und didaktische Grundlagen*. 2. Aufl., Weinheim, Basel: Beltz.
- Weisberger, B., Böhm, H., Urbanek, R. (1992): *Hallo, Peter – wir lernen Deutsch. Ein Sprachkurs für Kinder. Lehrbuch 1*. Rheinbreitbach: Dürr&Kessler.
- Widlok, B. i in. (2008): *Schnupperangebot: Deutsch als Fremdsprache im Kindergarten*. München: Goethe-Institut.
- Wieczorek, A., Skiba, E. (2001): *Program nauczania języka angielskiego dla klas I-III szkoły podstawowej*. Warszawa: PWN. DKW-4014-6/99.
- Wiedmann, T. (2003): Lernstandsbeobachtung im Englischunterricht der Grundschule Klasse 1/2. W: Edelhoff, Ch. (red.): *Englisch in der Grundschule und darüber hinaus. Eine praxisnahe Orientierungshilfe*. Frankfurt/M.: Moritz Diesterweg, 98-103.
- Wright, A. (1995): *Storytelling with Children*. Oxford: Oxford University Press.
- Wright, A. (1999): The craft of storytelling. W: *English Teaching Professional* 13, 18-20.
- Zangl, R., Peltzer-Karpf, A. (1998): *Die Diagnose des frühen Fremdspracherwerbs*. Tübingen: Gunter Narr.

Strony internetowe

Die kleine Raupe Nimmersatt

http://de.wikipedia.org/wiki/Die_kleine_Raupe_Nimmersatt, 03.09.2010

Rübenziehen

www.grundschulernaehrung.bayern.de/pdf/b6.pdf, 28.03.2012

<http://www.rcaguilar.com/german/maerchen/ruebenziehen.htm>, 07.01.2014

In einem dunklen, dunklen Wald

<http://www.cait.org/ciaesc/training/teach/images/Lesson2support.pdf>, 04.02.2011;

<http://www.unterhaltungsspiele.com/Gruselgeschichte/gruselhaus.htm>, 04.02.2011

<http://www.spruechetante.de/sprueche-sammlung/index.php/halloween-nacht-geister-schreien-hexen-lachen-gebt-uns-suses/>, 05.02.2011

Kim und eine kleine Hexe

http://www.mehr-bewegung-in-die-schule.de/05304_wir_tanzen_jetzt_den_labadu.PDF,
23.08.2011

Der Löwe und die Maus

<http://www.schillerschule-unna.de/lesebuch/lesebuch28.htm> , 13.07.2012

<http://www.animal-sounds.org/>, 26.01.2014

http://www.soundboard.com/sb/Mouse_Rat_sounds, 26.01.2014

<http://www.youtube.com/watch?v=cKz6duZjG1g>, 26.01.2014

Der Hase und die Schildkröte

<http://www.kaninchen-net.ch/maerli/europa/haseschild.html>, 15.06.2012

<http://www.kaninchen-net.ch/maerli/europa/haseschild.html>, 15.06.2012

<http://files.schulbuchzentrum-online.de/onlineanhaenge/files/978-3-14-120176-5-2-l.pdf>,
28.01.2014

Bobby will ein Schneemann werden

<http://d-nb.info/1000466175/34>, 04.05.2012

<http://www.medienwerkstatt->

[online.de/lws_wissen/vorlagen/showcard.php?id=18510&edit=0](http://www.medienwerkstatt-online.de/lws_wissen/vorlagen/showcard.php?id=18510&edit=0), 10.07.2012

Vom dicken, fetten Pfannkuchen

http://www.waldorfwilhelmsburg.de/front_content.php?idart=94, 16.08.2011;

<http://www.maerchenstern.de/maerchen/pfannekuchen.php5>, 17.08.2011;

<http://www.internet-maerchen.de/maerchen/pfannkuchen.htm>, 19.08.2011

<http://lubimyczytac.pl/ksiazka/81405/kolaczyk-rosyjska-bajka-ludowa>, 07.01.2014

Der Osterhase

<http://www.ostern-feiern.de/html/kurze-ostergedichte.html>, 25.08.2011

Ein kleiner Spatz und die vier Jahreszeiten

<http://www.maerchen.com/grimm/aschenputtel.php>, 03.09.2012

<http://www.goethe.de/ins/si/lju/pro/materialien/fr-deutsch-4-6-10.pdf>, 03.09.2012

http://www.youtube.com/watch?v=qfJ-wp9_oco, 06.09.2012

<http://www.volksliederarchiv.de/text454.html>, 06.09.2012

https://www.youtube.com/watch?v=qfJ-wp9_oco, 12.02.2014

Das hässliche Entlein

http://www.maerchen.net/classic/a-h_entlein.htm, 05.09.2011

<http://www.mamalisa.com/?c=38&p=254&t=es>, 10.01.2014

<http://www.youtube.com/watch?v=K64xOHtR6LI>, 10.01.2014

<http://www.youtube.com/watch?v=TBT6edKlNj4>, 10.01.2014

Der Tannenbaum

<http://german.about.com/library/blotannenb.htm>, 30.08.2012;

<http://www.youtube.com/watch?v=IS4wTuvR7Ik>, 14.01.2014

Die drei kleinen Schweinchen

<http://d-nb.info/1000466175/34>, 04.05.2012

<http://www.internet-maerchen.de/maerchen/schwein.htm>, 02.02.2005

Goldlöffchen und die drei Bären

http://www.hekaya.de/maerchen/goldloeffchen-und-die-drei-baeren--southey_1.html,
28.01.2014

http://www.westermann.de/grundschule-bayern/bayern/probe/kreis_4_01.pdf, 20.01.2005

http://www.helpster.de/teddybaer-dreh-dich-um-anleitung_185533, 17.02.2014

Das kleine rote Huhn

<http://www.fantasten.de/nacht25.htm>, 22.01.2014

<http://www.soundarchiv.com/Geraeusche/Kategorien/27/Tiere/>, 23.01.2014

<http://www.labbe.de/zzebra/index.asp?themaId=660>, 18.07.2011

[http://www.kleinesweb.de/spiele/fingerspiele/wir gehen in den garten.html](http://www.kleinesweb.de/spiele/fingerspiele/wir_gehen_in_den_garten.html), 04.02.2014;

[http://www.kindertagespflege-aktuell.de/themen spielend-foerdern herbstliche-fingerspiele.php](http://www.kindertagespflege-aktuell.de/themen_spielend-foerdern_herbstliche-fingerspiele.php), 04.02.2014